Jaarverslag 2021 steenuilen & kerkuilen in Limburg

Steenuilenwerkgroep Limburg en Kerkuilenwerkgroep Limburg zijn onderdeel van Vogelwacht Limburg
Provinciaal coördinator en Regiocontactpersoon STONE: Geco Visscher
06-21545462 / gecovisscher@gmail.com / www.vogelwacht-limburg.nl

Steenuilen Werkgroep Limburg SWL

Kerkuilen Werkgroep Limburg KWL

Voorwoord

Beste uilenbeschermers,

Dit is het eerste jaar dat er een gezamenlijk jaarverslag komt van de Kerkuilenwerkgroep Limburg (KWL) en de Steenuilenwerkgroep Limburg (SWL). Beide werkgroepen zijn onderdeel van Vogelwacht Limburg en voor beiden ben ik het centrale aanspreekpunt.
Veel vrijwilligers houden zich in de praktijk bezig met zowel kerkuilen als met steenuilen.
Dit zijn allemaal redenen om wat meer samen te doen. Dit jaarverslag en de in 2022 geplande jaarlijkse bijeenkomst zijn daar voorbeelden van.

Uit het aantal ingestuurde controleresultaten valt op te maken dat in 2021 gelukkig weer meer vrijwilligers de stap hebben gezet om toch, ondanks Covid-19, nestkasten te gaan controleren. Inmiddels weten we dat dit ook prima te doen is. Met het inachtneming van een paar basisafspraken (afstand houden, handen wassen, eventueel mondkapje en goede afspraken met erfbewoners) kunnen nestkasten gewoon gecontroleerd worden. Natuurlijk is er begrip voor dat vrijwilligers die omwille van hun eigen en andermans gezondheid een andere keuze maken, maar het hoeft dus niet.

Cijfers van broedresultaten zijn ook dit jaar weer moeilijk met eerdere jaren te vergelijken. Daarvoor zijn teveel nestkasten, bij zowel steen- als kerkuilen, vanwege Covid-19, niet gecontroleerd. Desondanks kan wel een beeld geschetst worden.
Het voorjaar van 2021 was heel erg nat en koud. Vooral onze steenuilen hebben hier veel last van gehad. Hierbij lijkt het er overigens op dat steenuilen die hun voedsel op de hoge zandgronden zoeken, wat minder problemen hebben gehad, dan hun kompanen die in kleigebieden actief zijn. Door de overvloedige en langdurige regen en de bijbehorende kou, zijn veel muizennesten onder water gelopen. Het gevolg hiervan was dat nogal wat nesten van steenuilen met kleine jongen verloren zijn gegaan. Kou en een gebrek aan voedsel is hier waarschijnlijk de oorzaak van geweest. Daar staat tegenover dat er dit jaar meer 2^{e} broedsels zijn vastgesteld. Steenuilen doen dit niet snel, eigenlijk alleen als een nest in de hele vroege broedfase/juvenielenfase verloren gaat.
Al met al is het voor steenuilen een gemiddeld broedseizoen geworden.

Bij de kerkuilen viel het op dat er in het begin van het seizoen wat minder nesten waren en dat deze broedsels vrij klein waren. Kerkuilen houden er bij de eileg al rekening mee of er veel of weinig muizen beschikbaar zullen zijn. Kennelijk had ook hier het koude en natte voorjaar een negatieve invloed op de broedsels. Daar komt bij dat de winter 2020-2021 een langdurige periode van echte vorst en sneeuw heeft gehad. Dat heeft veel kerkuilen het leven gekost. Landelijk wordt aangenomen dat we rekening moeten houden met een afname van misschien wel enkele 10-tallen % van het aantal broedsels.
In het voorjaar kenden we dus een wat tegenvallende start van het broedseizoen.
Later in het jaar hebben de kerkuilen echter een inhaalslag gemaakt. De broedsels die ze in de zomermaanden produceerden waren iets groter dan die in het voorjaar.
Het lijkt erop dat het ook voor de kerkuil een broedseizoen is geworden met wat lagere broedresultaten dan de jaren daarvoor, maar dramatisch is het in elk geval niet.

In dit jaarverslag zijn weer een paar belevenissen van vrijwilligers opgenomen. Dank aan degenen die hiervoor hebben gezorgd. Hierdoor is het ons weer gelukt om een jaarverslag te maken waar veel vrijwilligers een bijdrage aan hebben geleverd. Uiteraard een speciaal woord van dank aan Cyrille Larosch voor de hulp bij het samenstellen van het jaarverslag.

Geco Visscher

Inhoud

Voorwoord	1
Jaarlijkse bijeenkomst	3
Omstandigheden seizoen	4
Verhalen uit het veld	5
Broedresultaten steenuil 2021	10
Broedresultaten kerkuil 2021	13
Gebruik digitale nestkaart SOVON	15
Nieuwe werkgroepen	16
Nestkasten steenuil	19
Drie nieuwe ringers in Limburg	21
Waardoor kunnen uilen hun nek zo draaien?	23
Uilenbescherming in de toekomst	24
Bijlagen	26

Jaarlijkse bijeenkomst

Datum: **donderdag, 18 maart 2022**
Tijdstip: **19.30 uur**
Plaats: **Café-zaal De Ster, Raadhuisstraat 13, Roermond**

We hopen dat het gaat lukken om de jaarlijkse bijeenkomst deze keer wel door te laten gaan. Natuurlijk hangt dit af van de dan geldende coronamaatregelen. We wachten daar natuurlijk niet op en zijn al volop bezig om een mooi programma aan te kunnen bieden.
Omdat veel vrijwilligers zich zowel met steenuilen als met kerkuilen bezighouden, is besloten om de jaarlijkse bijeenkomst voor beide groepen te combineren.
Uiteraard wordt de invulling van die avond daar ook op afgestemd.
Door zowel STONE (STeenuilen Overleg NEderland) als SKWN (Stichting Kerkuilen Werkgroep Nederland) zullen mooie en inspirerende lezingen gegeven gaan worden. De pauze en 'nazit' is vooral bedoeld om elkaar weer eens te spreken en voor een paar organisatorische zaken.
De avond is bedoeld voor iedereen die zich bezighoudt met de bescherming van steen- en kerkuilen.
Via mail zal meer informatie gegeven worden over de invulling van de avond, coronacheck en dergelijke.

Omstandigheden seizoen

De eerste maand van dit jaar was kouder dan normaal en leverde Limburg veel neerslag op. De meeste neerslag kwam terecht in delen van Zuid-Limburg. Vrijwel overal in Limburg viel meer dan 100 mm, en de meeste regen viel eind januari. In Zuid-Limburg was dit in de vorm van sneeuw, met 4 weekenden op rij sneeuw in het Vijlenerbos en de Vaalserberg. Op 24 januari waren ook grote delen van Noord- en Midden-Limburg tijdelijk bedekt met sneeuw.

Op 12 februari was Arcen het eerste KNMI-weerstation van Limburg waar officieel voor het eerst in negen jaar sprake was van een koudegolf. Er was daar voor de vijfde dag op rij een dag (en nacht) met vorst. Zaterdag 13 februari was in Noord-Limburg nog sprake van een officiële koudegolf. In de vroege ochtend vroor het daar streng met -11 tot -14 graden, echter een weekend later was het ongeveer dertig graden warmer met lenteachtige maxima van 17 tot 19 graden!

Maart 2021 was vrij zonnig en iets warmer dan normaal en schreef op de laatste dag historie. Het KNMI-weerstation Arcen meldde op woensdag 31 maart 2021 een maximum van maar liefst 26,1 graden, een nieuw warmterecord voor maart in ons land! Daarna beleefden we de koudste april in 35 jaar. Nadat het op Witte Donderdag 1 april in Zuid-Limburg nog 21 graden werd, sloeg het weer op Tweede Paasdag 5 april compleet om en in de loop van deze dag werd Zuid-Limburg met sneeuw bedekt. Op woensdag 7 april zorgden sneeuwbuien ervoor dat de Vaalserberg uiteindelijk bedekt werd met ruim 20 centimeter sneeuw.

De meteorologische lente van maart t/m mei was dit jaar in Limburg de koudste lente in acht jaar. De gemiddelde temperatuur, over dag en nacht, was bijna twee graden lager dan normaal. Door deze koudste lente sinds 2013 was de natuurontwikkeling in Limburg eind mei ongeveer twee weken later dan normaal, het langjarig gemiddelde sinds 1988 toen de jaren opvallend warmer werden.

Juni werd zeer warm met een zevendaagse hittegolf (van 14 t/m 20 juni). Het einde van juni 2021 werd gekenmerkt door forse onweersbuien op 28 en 29 juni met recordhoge etmaalhoeveelheden regen. Op dinsdagavond 29 juni bleven de hoosbuien hangen en dat leverde recordhoge neerslagtotalen op. In delen van Zuid-Limburg viel in enkele uren tijd maar liefst 100-150 mm regen, met enorme wateroverlast en schade tot gevolg.

Juli 2021 is een beruchte zomermaand geworden met van 13-15 juli in het zuidoostelijke deel van Zuid-Limburg meer dan 150 mm regen. Dit resulteerde in een enorme wateroverlast en schade, door overgelopen beken en rivieren (Geul). Doordat er ook in de Ardennen enorm veel regen viel, overstroomde de Maas in hartje zomer. De laatste zomermaand augustus was de koudste en somberste maand van de zomer van 2021, die ten zuiden van Roermond de natste zomer sinds 2014 was en in Noord-Limburg juist vrij droog.

De meteorologische herfst, die van september tot en met november duurt, was dit jaar binnen Nederland het zonnigst in Midden- en Zuid-Limburg.

Samenvattend was de winter van 2021 koud en nat met veel sneeuw eind januari, gevolgd door een koude februari. Ook het voorjaar was kouder en natter, waardoor de natuurontwikkeling achterbleef en het prooiaanbod minder was. Door deze koude en het gebrek aan prooi zijn, vooral bij steenuilen die vroeg begonnen, nesten mislukt. De kerkuilen hebben juist geleden door de vorst en sneeuwperiode in januari-februari en zijn over het algemeen later begonnen met broeden.

Verhalen uit het veld

Onderstaand een bloemlezing van wat de veldwerkers zoal aantreffen tijdens de controles.

Een reislustige dame

In het “UILEN” magazine nr 10 van STONE schrijven van Harxen en Stroeken een leuk en interessant artikel over de verplaatsingen van Steenuilen. Uit de gegevens, afkomstig van het Vogeltrekstation, blijkt dat de afstanden die steenuilen afleggen niet groot zijn. De gegevens van genoemde auteurs zijn afkomstig uit hun eigen onderzoek/telgebied en heeft voornamelijk betrekking op terugmeldingen van vrouwtjes. Dit is logisch daar deze in de nestkasten het meest worden aangetroffen tijdens de controles. In hun onderzoeksgebied bleek 99% van alle vang- en terugmeldingen van de vrouwtjes binnen 25 km van de ringplaats te liggen met een gemiddelde van 10 kilometer. Dit is vier maal groter dan de mannetjes. De grootste afstand die een gevangen vrouwtje had afgelegd was 93 km.

Kijken we naar de gegevens van het Vogeltrekstation, die voor heel Nederland gelden, dan is de gemiddelde leeftijd van de ruim 25.500 terugmeldingen 2,2 jaar. Ook hier ligt de afgelegde afstand, op een heel klein deel na, tussen ring- en terugmeldingsplaats binnen de 10 kilometer.

Mevrouw NLA …3759237 is een dame die we in mei 2014 hebben geringd als volwassen vogel in Geulle. Op 8 juni 2019 werd dit vrouwtje levend in een nestkast in Les Bons Villers (B) terug gevangen. Deze plaats ligt tussen Brussel en Charleroi. Zij was toen 5 jaar en 10 dagen oud. Het is niet duidelijk welke route zij heeft afgelegd van Geulle tot aan de terugvang plaats. De afstand die in vogelvlucht gemeten wordt is echter ruim 100 km. Vergeleken met de bevindingen van Harxen en Stroeken en de gegevens van de Vogeltrekatlas is dit een bijzonder lange reis geweest. Een echte **topprestatie**!

Mevr. NLA …3759237 met haar enige jong op de ringdag (29 mei 2014) in Geulle.

Jacques Ummels, VWG Geulle

Steenuil Wolder

Net als in andere jaren controleer ik één nestkast, aan de Medoclaan in Wolder-Maastricht. Ik heb geen aanwijzingen van meer territoria in dit gebied. Dit jaar had de steenuil weer een legsel in de nestkast: Op 18 april vond ik 4 eieren.
Op 6 mei waren de eieren uit. Ik zag eischalen liggen, maar heb niet gekeken hoeveel eieren er uit waren gekomen. Mevrouw zat bovenop de jongen en ik wilde haar niet verder storen.
Daarna ben ik niet alert genoeg geweest om ze verder te volgen. Op 1 juni kwam ik voor een controle en toen waren de jongen weg. De nestkast was leeg. Beide ouders zaten samen in een andere (uitgewoonde) nestkast die iets verder in het zelfde weiland hangt. De erfbewoners vertelden dat ze twee avonden daarvoor de uilen hadden horen alarmeren en vermoedden dat de jongen buiten de nestkast waren en bedreigd werden door een kat die daar net rondsloop. Ze waren bang dat de

jongen gepakt waren. Later hoorde ik van iemand die daar in de buurt woont en die ook nog een nestkast heeft, dat daar veel rumoer van steenuiltjes te horen was. Uit al deze verhalen maak ik op dat er in ieder geval een geslaagd broedgeval is geweest, met uitgevlogen jongen, maar ik weet niet hoeveel. Het enige dat ik weet, is dat er 4 eieren waren en dat de nestkast na het broeden leeg was. Geen stoffelijke resten van jonge uilen. Ik wil nog een keer samen met de achterbuurman gaan kijken wat daar gebeurt rond die andere nestkast.

Henny Kloosterboer, VWG IVN Maastricht

Drie jonge kerkuilen gered

We hebben op 12 augustus in Ysselsteyn 3 juveniele kerkuilen geringd. Er lagen 2 dode juveniele kerkuilen in de kast en de conditie van de 3 was bijzonder slecht. We hebben toen de dierenambulance ingeschakeld om de uilen naar Stichting Vogelasiel Bergen-Limburg te brengen. Op 16 september belde dhr. Ger Welbers ons op dat we de gezonde kerkuilen op konden halen. We hebben de uilen s 'avonds weer uitgezet. Hopelijk hebben we met deze actie deze 3 kerkuilen gered van een gewisse dood.

Gerrit Michels, IVN Geijsteren – UWG Maas en Peel

Uilenwerkgroep Leudal is succesvol!

Het werk aan de steen- en kerkuilen in Leudal is afgelopen jaar flink gegroeid. Tot 2020 waren twee mensen in Leudal actief die ca 20 kasten beheerden. Sindsdien is het aantal werkgroepleden en het aantal te beheren kasten gegroeid. Thans zijn we met acht personen en is het te beheren kastenbestand gegroeid tot 72, 45 steenuilkasten en 27 kerkuilkasten. De groei is gedeeltelijk het gevolg van overname van kasten, maar vooral van het plaatsen van nieuwe kasten bij particulieren. Dit uiteraard na beoordeling of de leefomgeving geschikt is voor de steen- cq de kerkuil. Dat twee van onze nieuwe leden gepensioneerde dierenartsen zijn helpt daarbij enorm. Ons werkgebied is de gemeente Leudal.

Alle gegevens hebben we inmiddels in geautomatiseerde bestanden opgenomen. Ieder van ons kan de bestanden inzien en bewerken. Eén van onze nieuwe leden houdt de automatisering nauwkeurig in de gaten. Omdat meerdere nieuwe leden ervaring moeten opdoen met de ecologie van uilen en

het werken met deze dieren hebben we de nestcontroles steeds in tweetallen uitgevoerd waarbij de “nieuwe” en “ervaren” leden in wisselende samenstelling werkten. Kennisuitwisseling was op deze manier optimaal.

We ontvangen geen subsidie voor kasten. Daarom hebben we zelf kasten gemaakt of laten maken. De kosten brengen we in rekening bij de kasteigenaren. De kasten voorzien we van ons logo.
We stemmen ons werk af met de uilenwerkgroep van Nederweert en afstemming met Maasgouw is gaande.

Afgelopen jaar hebben we de werving van leden en nestplaatsen ook actief opgepakt door deel te nemen aan de tentoonstelling van roofvogels in het Leudalmuseum.
Een groot succes afgelopen jaar was dat een van onze leden (Jos van den Broek) met succes zijn ringersexamen heeft afgelegd! Dat is zeker een felicitatie waard!

Dat ons werk ook het uilenbestand in Leudal ten goede komt moge blijken uit onderstaande tabellen:

Steenuilen Leudal 2021	
gecontroleerde nestkasten	37
bekende natuurlijke nestplaatsen (niet gecontr.)	3
aangetroffen succesvolle broedsels	11
kasten zonder broedsel	26
vermoedelijk uitgevlogen juvenielen	46
geringde juvenielen	24
onmogelijk te controleren kasten	4

Kerkuilen Leudal 2021	
gecontroleerde nestkasten	21
aangetroffen succesvolle broedsels	9
kasten zonder broedsel	12
vermoedelijk uitgevlogen juvenielen	33
geringde juvenielen	10
onmogelijk te controleren kasten	5

Het gemiddelde broedresultaat per succesvol broedsel bedraagt 4,2 voor de steenuil en 3,7 voor de kerkuil. Uit de tabellen blijkt dat het percentage "bezette" kasten nog relatief laag is. Dit komt omdat een groot aantal kasten pas kortgeleden, voor een deel zelfs in het broedseizoen 2021, is geplaatst. We verwachten in de komende jaren een toename.
In de herfst gaan we ons kastenbestand verder uitbreiden. Tijdens de kastcontroles hebben we een bestand opgesteld van schoon te maken kasten waardoor we in de herfstperiode ook voldoende werk houden.
Al met al hebben we thans een energieke werkgroep die volop werkt aan het behoud en uitbreiding van twee uilensoorten in Leudal die wel een steuntje in de rug kunnen gebruiken.

Hans Stevens, Uilenwerkgroep Leudal

Mannelijke steenuil brengt jongen groot

Ieder jaar rond half mei begin ik samen met mijn vogelmaat Jan Hendrikx aan de controles van de eventueel bezette steenuilkasten.
Na 20 jaren intensief monitoren lijkt de populatie zich voorzichtig uit te breiden.
Bij een tweede controle van een bezette kast vliegt een adult uit de kast. Het vrouwtje ligt echter dood onder de boom. Onthoofd en een open rug. Dit wijst naar marterpredatie.
Met spanning kijken we in de kast. Er leven nog 2 kuikens van ongeveer 8 dagen oud. Ze liggen er warmpjes bij. Dus .. het mannetje houd ze warm.
Jan en ik kijken mekaar aan en hebben beide een soort 'déjà vu' momentje.
In 2016 hebben wij namelijk 2 kuikens met behulp van het mannetje groot getrokken. Het vrouwtje lag dood in de kast en het mannetje voerde de overblijfselen van haar aan de kuikens. Normaliter zit het vrouwtje 2 weken lang veelal op de kuikens. Die moeten warm blijven. Het mannetje moet jagen en kan de kuikens dus niet warm houden.
In 2016 legden we om de paar dagen een kippenbout in de kast. Het mannetje voerde deze aan de kuikens. Uiteindelijk zijn deze kuikens succesvol uitgevlogen.
Wij vroegen de eigenaresse dan ook om een stuk kippenvlees. Zij was echter vegetariër geworden, maar had wel nog een stuk (varkens-) spek in de vriezer. Het zij zo...dan maar spek.
Ook dit mannetje deed wat wij verwachten namelijk spek aan de kuikens voeren. Ook de resten van het vrouwtje werden door het mannetje naar binnen gesleept en aan de kuikens gevoerd.
Een komische bijkomstigheid van beide nesten was het verwachte gewicht van de kuikens op de ringdag.
De kuikens van 2016, die met het kipdieet, zaten precies op dit gewicht. Echter de kuikens uit 2021, die van het spekdieet, zaten hier 11 % boven. Vervolgens zijn we overgestapt op het kipdieet. Deze kuikens uit 2021 zijn ook succesvol uitgevlogen.
We hebben zowel in 2016 als in 2021 geen nieuw vrouwtje in of bij de nestkasten gezien. Omdat de mannetjes in 2016 en in 2021 ongeringd waren, weten we niet of het om hetzelfde mannetje of twee verschillende gaat. In elk geval kan het volgens ons niet anders zijn gegaan, dan dat de jongen in

beide jaren gevoerd en groot gebracht zijn door een mannetje. Dat is op z'n minst bijzonder te noemen, omdat aangenomen wordt dat mannetjes dat normaal gesproken niet kunnen.
Nu hoor ik menigeen al denken: inmenging. Dat klopt.
Die inmenging begint al op het moment als we een nestkast plaatsen. Die kast maken we door middel van een sluissysteem ook nog eens marter veilig.
Uit ervaring weten wij echter ook, dat de helft van onze bezette kasten ten prooi valt aan de steenmarter. Reden temeer, voor ons op het Eiland in de Maas, om ieder kuiken de kans te geven uit te vliegen. Mocht hij dan alsnog gepakt worden door een marter, dan heeft deze wel een veel grotere prooi, in vergelijk met een kuiken.
Natuurlijk hopen wij toch dat dit niet zo zal zijn en wij deze kuikens volgend jaar weer ergens mogen begroeten.

Martien Verstappen, Eiland in de Maas / Stevensweert-Ohé en Laak

Broedresultaten Steenuil 2021

De resultaten van 2021 zijn, ondanks de beperkingen door Covid-19, bijzonder goed!
Het aantal nesten is in Limburg het hoogste van de afgelopen 10 jaar.
Een logisch gevolg is dan, dat ook het aantal jongen hoog is. Qua aantallen klopt dit ook: 773.
Als we echter kijken naar het gemiddeld aantal jongen dat per nest vermoedelijk uitgevlogen is, dan zien we het natte en koude voorjaar van 2021 hierin toch terug; gemiddeld 2,3. Dat is een vrij laag gemiddelde. In de jaren 2016 en 2019 lag dit gemiddelde op respectievelijk 3,2 en 3,1.

Dank aan iedereen voor het inventariseren en doorgeven van de gegevens. Daarmee krijgen we een mooi beeld en zien we dat onze gezamenlijke inspanningen zich lonen!

Broedresultaten 2021

BROEDGEGEVENS STEENUIL 2021

ZUID-LIMBURG

NAAM	WERKGROEP	TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
Alblas Peter	Particulier	onb.	10	7	0	5	2	12
Deckers Jan	IVN Elsloo- VWG De Wouw	4	8	5	onb.	2	3	7
Engelen Huub	Particulier	2	5	2	onb.	2	0	6
Evens Suzie	IVN Voerendaal	onb.	34	6	onb.	2	4	7
Heemels Leon	IVN Spaubeek	onb.	9	1	onb.	1	0	3
Heijnen Guido	SWG Itteren	8	8	0	onb.	0	0	0
Hensgens Ger	VWG IVN Eys	onb.	3	2	onb.	0	2	0
Kaasenbrood, Stuf	IVN Munstergeleen	Geen controle uitgevoerd						
Kloosterboer Henny	VWG IVN Maastricht	1	1	1	onb.	1	0	4
Kockelkoren Math	IVN Heuvelland	Geen controle uitgevoerd						
Larosch Cyrille	SWG Swentibold	10	18	10	onb.	8	2	24
Lumens Ger	Particulier	3	8	3	0	2	1	7
Merken, Marcel	VWG Bemelen	11	9	0	0	0	0	0
Meyer Philippe	IVN Eysden	onb.	29	8	0	4	4	19
Mingels Jurgen	Ver. tot Natuurbehoud C-K	Geen controle uitgevoerd						
Packbier Danny	Particulier	1	1	1	onb.	0	1	0
Phijl Hans	VWG Vaals	1	7	7	onb.	7	0	25
Reumers Huub	St. Grueles Sectie Natuur	1	3	2	1	2	0	3
Starmans Sjef	IVN Schinnen-Beekdaelen	5	4	0	1	0	0	5
Stijnen Peter	Particulier	1	5	4	1	5	0	18
Ummels Jack	VWG Geulle	1	2	2	onb.	1	1	2
Veen de Jan	WG Ulestraten	1	12	12	onb.	6	6	20
Wijnands Jos	Werkgroep “T Klein Uulke”	1	33	9	1	5	4	13

MIDDEN-NOORD LIMBURG

NAAM	WERKGROEP	TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
Beckers Henk	VWG Roerstreek	onb.	31	15	1	11	4	33
Beerends Nico	Tösse Bos en Maas	8	25	8	onb.	4	4	18
Drevijn Remco	IVN - UWG Weert	22	4	5	1	4	2	11
Faasen, Leugène	IVN Maasduinen	11	20	6	onb.	4	2	10
Hagens Ton	VWG 't Hokske Sevenum	onb.	27	16	onb.	16	0	57
Heemels Jan	Particulier	onb.	2	1	0	onb.	onb.	onb.
Heijkers Jan	Particulier	16	43	13	3	6	7	29
Hoeijmakers Mia	IVN Maasdorpen	onb.	onb	onb	onb.	onb.	onb.	37
Kerkhoff Dirk	IVN Maas en Niers	onb.	124	47	onb.	37	10	111
Leeters Hans	Particulier	8	8	2	onb.	2	0	7
Luijten Har	SWG VWG Nederweert	onb.	75	30	4	24	4	82
Michels Gerrit	UWG Maas en Peel	onb.	103	28	4	25	3	75
Mölling Piet	IVN Baarlo Maasbree	Geen controle uitgevoerd						
Stevens Hans	WG Steenuilen Leudal	onb.	37	11	3	11	onb.	46
Verstappen Martien	Eiland in de Maas	7	35	6	1	4	3	11
Visscher Geco	VWG De Haeselaar	49	70	29	5	22	12	71
		TERRITORIA	KASTEN GECONTROLEERD	NESTEN IN KASTEN	ZEKERE NATUURLIJKE NESTEN	GELUKTE NESTEN	MISLUKTE NESTEN	JUVENIELEN
TOTAAL		**172**	**813**	**299**	**26**	**223**	**81**	**773**

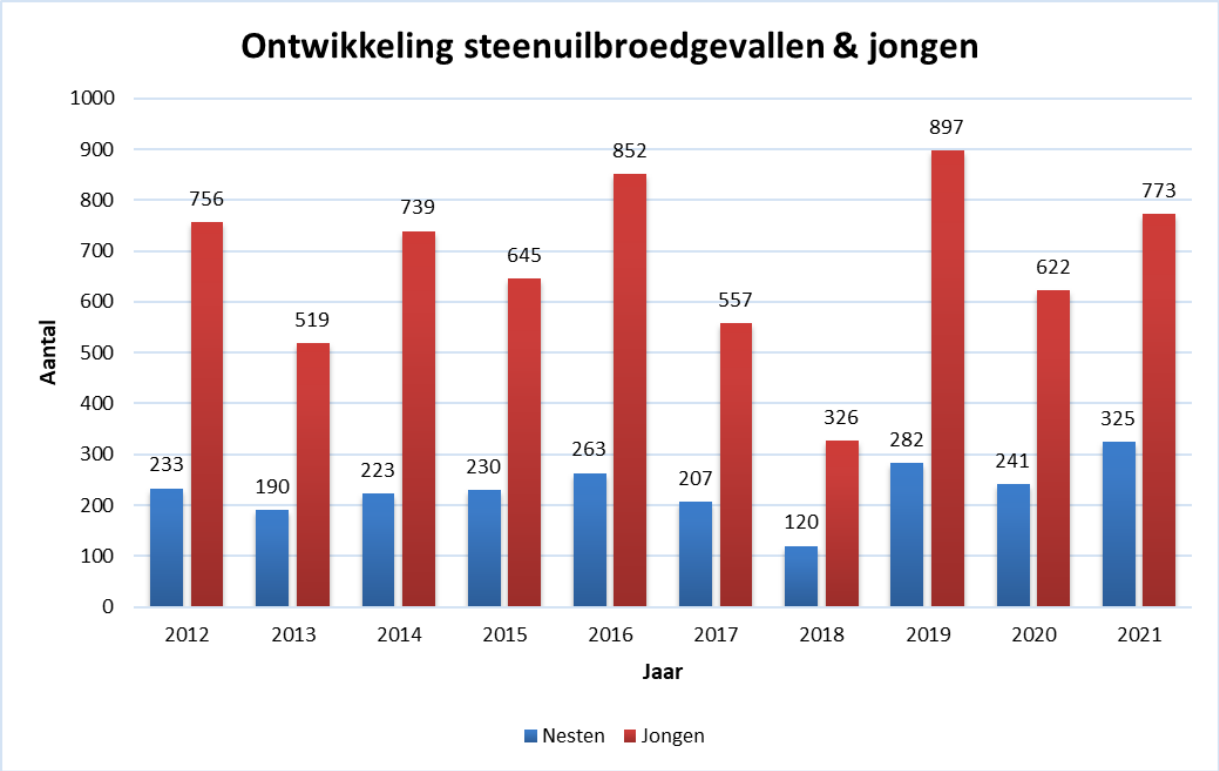

Vaak kon niet overal vastgesteld worden of een broedsel al dan niet succesvol is. Daarom is gekozen voor de term “nest” als er sprake is van het aantreffen van eieren of juvenielen.
Eveneens door het soms ontbreken van standaard nacontroles gaat het bij de term “jongen” om het aantal juvenielen dat in een nest is gezien. Hiervan is het aantal succesvol uitgevlogen juvenielen onbekend.
De jaren 2017 en 2018 zijn niet compleet i.v.m. veel ontbrekende gegevens.

Broedresultaten Kerkuil 2021

In 2021 zijn, in vergelijking tot het jaar daarvoor, duidelijk meer nestkasten gecontroleerd.
Dat we steeds beter om weten te gaan met de beperkende Covid-19 maatregelen werpt z'n vruchten af. Met inachtneming van een aantal voorzorgsmaatregelen is het heel goed mogelijk om toch nestkasten te controleren.

Het aantal vastgestelde nesten lag in 2021 weliswaar nog een beetje onder het gemiddelde van de laatste jaren, maar het dieptepunt van 2020 lijken we nu achter ons gelaten te hebben.

Dit jaar zijn er ongeveer 30-40 nestkasten minder gecontroleerd dan in eerdere jaren. Als we er vanuit gaan dat uit deze nestkasten ongeveer 90 jonge kerkuilen (30x3,3) zouden zijn uitgevlogen, dan komen we op een totaal aantal uitgevlogen jongen van: 542.
Dat is een mooi aantal!

We kunnen concluderen dat de Limburgse kerkuilen het in 2021 goed hebben gedaan.
Dank voor het controleren van de nestkasten en het (tijdig) doorgeven van de resultaten.

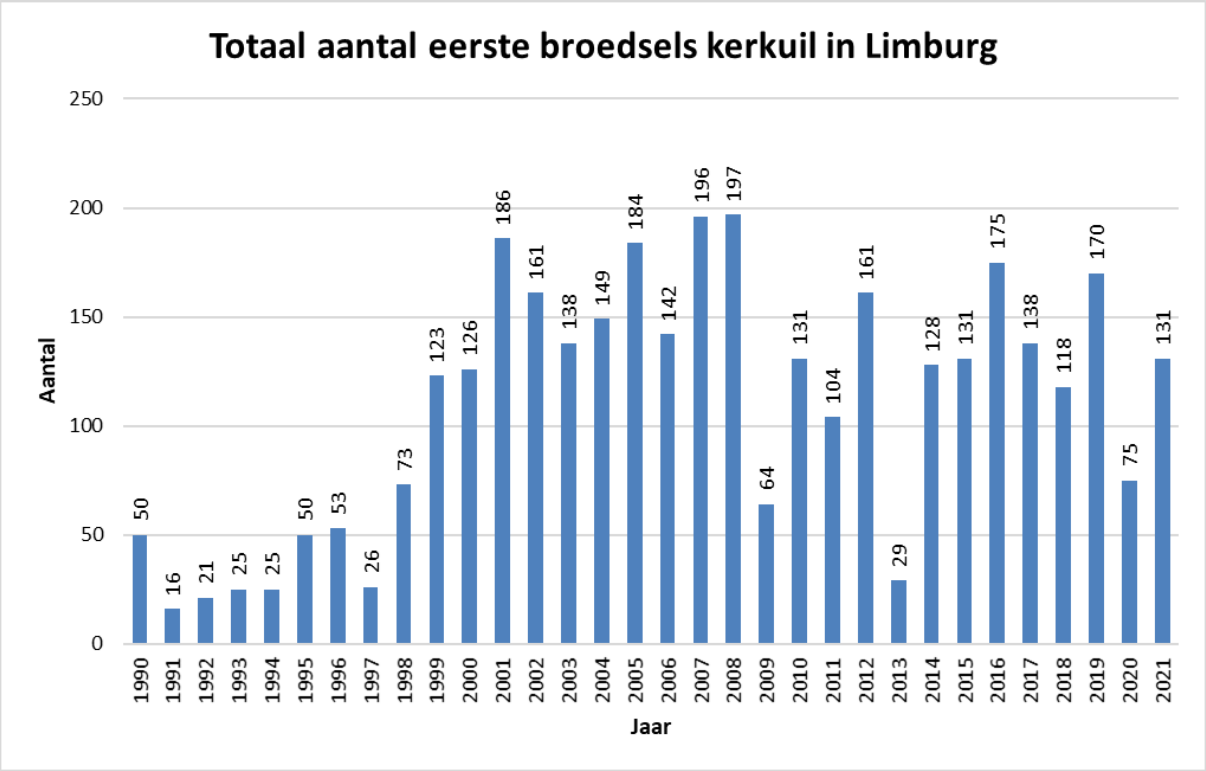

Tabel: Broedresultaten kerkuil Limburg 1990-2021. Dit is het aantal eerste broedsels (tweede broedsels zijn niet meegeteld).

Broedresultaten 2021

BROEDGEGEVENS KERKUIL 2021										
ZUID-LIMBURG										
NAAM	WERKGROEP	AANTAL 1E BROEDSEL	WAARVAN MISLUKT 1E BROEDSEL	UITGEVLOGEN JUVENIELEN 1E BROEDSEL	NIET GECONTROLEERD	GEMIDDELD UITGEVLOGEN	AANTAL 2E BROEDSELS	WAARVAN MISLUKT 2E BROPEDSEL	UITGEVLOGEN JUVENIELEN 2E BROEDSEL	GEMIDDELD UITGEVLOGEN
Bart Cartens	VWG Bemelen	0	0	0	1	nvt				
Eussen, Peter	Werkgroep Heihof	1	onb.	3	5	3				
Evens Suzie	IVN Voerendaal	4	1	12	1	3				
Heemels Leon	IVN Spaubeek	Geen controle uitgevoerd								
Hensgens Ger	VWG IVN Eys	2	0	6	1	3				
Larosch Cyrille	SWG Swentibold	2	0	7	onb	3,5				
Lumens, Ger	Particulier	0	0	0	0	0				
Mingels Jurgen	Ver. tot Natuurbehoud Cadier en Keer	Geen controle uitgevoerd								
Phijl Hans	VWG Vaals	3	3	10	0	3,3				
Reumers Huub	Stichting Grueles Sectie Natuur	1	0	1	1	1				
Stijnen Peter	Particulier	2	0	7	0	3,5	1	0	4	4
Veen de Jan	IVN Beekdaelen-Schinnen	5	0	17	0	3,4				
MIDDEN-NOORD LIMBURG										
Beckers Henk	VWG Roerstreek	8	0	25	16	3,1	2			
Beerends Nico	Tösse Bos en Maas	Geen controle uitgevoerd								
Bosch Jacques	Particulier	5	0	21	0	4,2				
Bovee Ralf	VWG 't Hokske Sevenum	14	3	54	0	3,9	1	3	3	3
Ekers Peter	KWG VWG Nederweert	12	0	47	0	3,9	2	2	0	0
Heijkers Jan	Particulier	9	1	33	0	3,6				
Hoeijmakers Mia	IVN Maasdorpen	3	0	13	0	4,3				
Kerkhoff Dirk	IVN Maas en Niers	16	0	54	0	3,4				
Michels Gerrit	UWG Maas en Peel	22	3	73	0	3,8				
Stevens Hans	WG Steenuilen Leudal	9	0	33	5	3,7				
Verstappen Martien (A)	Eiland in de Maas	2	1	1	1	1				
Visscher Geco	VWG De Haeselaar	11	1	35	0	3,2	1	0	5	5
TOTAAL 2021		**131**	**14**	**452**	**31**	**3,3**	**7**	**5**	**12**	**1,7**

Gebruik digitale nestkaart SOVON

Kerk- en steenuilen zijn holenbroeders. Omdat de mogelijkheden voor natuurlijke broedplaatsen steeds minder worden, zijn deze uilen steeds meer afhankelijk geworden van de mens. Door het plaatsen/ophangen van nestkasten, bieden wij ze vervangende nestgelegenheid aan. Het is geweldig dat het ons lukt om op die manier iets aan bescherming te doen. Een bijkomend voordeel is dat het nu ook makkelijker is om (broed-)gegevens van kerk- en steenuilen te verzamelen. Ook die gegevens zijn van groot belang voor het voortbestaan van deze vogels. Gegevens over het aantal uilen, hoeveel eieren ze leggen en hoeveel jongen er succesvol uitvliegen, hoever van hun geboorteplaats ze zelf voor nageslacht gaan zorgen zijn allemaal van belang.

Ook bij ons in Limburg worden deze gegevens door vrijwilligers verzameld. Door het doorsturen van deze gegevens aan SOVON worden ze pas echt waardevol. Daar worden gegevens uit het hele land, maar ook internationaal, verzameld. Op basis daarvan kunnen conclusies getrokken worden zodat goede beschermingsmaatregelen genomen kunnen worden. De maatregelen die genomen worden bijvoorbeeld met betrekking tot meer natuur-inclusieve landbouw, meer biodiversiteit, behoud van knotwilgen en hoogstamboomgaarden en dergelijke, worden voor een belangrijk deel genomen op basis van gegevens die vrijwilligers verzamelen en aan SOVON doorsturen.

De laatste jaren maken Limburgse controleurs al steeds vaker gebruik van de digitale nestkaart van SOVON. In 2019 hebben we een opleiding verzorgd zodat controleurs kennis konden maken met de digitale nestkaart. Mede daardoor is het aantal gebruikers al toegenomen. Het kan, zowel bij de steenuil- als bij de kerkuil controleurs, echter nog beter. Probeer dus zoveel als mogelijk gebruik te maken van deze digitale nestkaart. Daar gaat natuurlijk de controle in het veld aan vooraf. Als bij deze controles de bekende ‘papieren’ nestkaart (zie de bijlage in dit jaarverslag) gebruikt wordt, dan kunnen de gegevens vrij eenvoudig ingevoerd worden in de digitale nestkaart.

Met het gebruik van de digitale nestkaart wordt niet alleen een feitelijke bijdrage aan vogelbescherming geleverd, maar daarnaast is het mogelijk om van de eigen gegevens analyses en grafieken te maken. Een bijkomend voordeel dus.
Als er behoefte is aan uitleg (individueel of met 1 of meerdere werkgroepen) neem dan even contact op met Geco Visscher.

Nieuwe werkgroepen

Bescherming van steenuilen en kerkuilen is in heel Limburg van belang. Gelukkig wordt in grote delen van onze provincie met passie door heel veel vrijwilligers van alles gedaan om ons kleinste uiltje te helpen. Voor de kerkuilen zijn er in de hele provincie 24 werkgroepen actief bezig met beschermingswerk.
Sinds vele jaren zijn er, verspreid over de hele provincie, 39 werkgroepen die samenwerken met de Steenuilenwerkgroep Limburg (SWL). Hierdoor kunnen inventarisatiegegevens met elkaar gedeeld worden en kunnen deze werkgroepen bijvoorbeeld met advies ondersteund worden.
Er zijn echter ook nog een paar plaatsen waar (bijna) niets gedaan wordt aan de bescherming van steenuilen en kerkuilen. Nestkasten (die mogelijk toch nog ergens hangen) worden niet schoongemaakt, gerepareerd en in het broedseizoen gecontroleerd. Territoriumonderzoek in het vroege voorjaar wordt jammer genoeg ook niet gedaan. Er worden dus geen gegevens verzameld en daarmee krijgt de steenuil niet die extra bescherming waarvan ze afhankelijk is geworden.
Die plaatsen zijn de zogenaamde 'witte vlekken' in de provincie.

Het afgelopen jaar is contact gezocht met een groot aantal natuurorganisaties. Met hen zijn de mogelijkheden besproken om de bescherming van steen- en kerkuilen (weer) op te pakken en om hierin samen te gaan werken met SWL. Een handicap hierbij was natuurlijk wel de coronapandemie. Fysiek bij elkaar komen was vaak lastig en sommige natuurorganisaties hadden alle activiteiten stil gelegd.

Met vijf werkgroepen zijn de gesprekken hierover nog niet afgerond, maar er is goede hoop dat ze in 2022 (soms hernieuwd) aan de slag gaan. Afspraken voor het geven van lezingen en begeleiding zijn al gemaakt.

In 2021 zijn daarnaast al twee werkgroepen volop aan de slag gegaan met steenuilen.
We zijn blij dat de VWG Bemelen en de Uilenwerkgroep van IVN Weert feitelijk aan de slag zijn gegaan. Zij hebben de controlegegevens van dit jaar al aangeleverd. Bij VWG Tösse bos en Maas is dit jaar een werkgroep roofvogels opgericht, die zich onder andere bezig gaat houden met steen-, kerk- en bosuil.

Een prima ontwikkeling die helpt om in heel Limburg bezig te zijn met de bescherming van steenuilen en kerkuilen!

Steenuilenwerkgroep Weert

Eind 2020 werd de vogelwerkgroep van IVN Weert benaderd door Geco Visscher met de vraag of er interesse was om een steenuilenwerkgroep binnen gemeente Weert op te starten. Hiervoor bleken voldoende enthousiastelingen te vinden, en begin 2021 vond de eerste (digitale) bespreking plaats. Hier hield Geco een voordracht over de steenuil en de zaken die spelen voor een werkgroep. Verder bleek er ook op internet veel te vinden, en was m.n. de site van STONE (steenuil.nl) erg waardevol ter ondersteuning van onze werkgroep op onze eerste stappen.

De eerste activiteit die op de planning stond was de inventarisatie van territoria. Op nul beginnend wat betreft territoria en inventarisatie ervaring, bleek al snel dat dit een arbeidsintensief proces is. Ons doel om heel Gemeente Weert te doen was duidelijk niet meteen haalbaar en hebben we snel laten varen. Beter iets goed doen en dan maar een wat minder groot gebied, dan een groot gebied maar half. Dan zeggen de cijfers ook niks. Nu delen we de Gemeente op in 6 deelgebieden, waarvan we roulerend er elk jaar 3 of 4 denken te doen.

Het inventariseren was soms koud en eenzaam, hoewel we probeerden zoveel mogelijk met 2 personen er op uit te trekken, maar ook boeiend. Gaandeweg leer je andere geluiden van de steenuil te kennen. En dat je ook geduld moet hebben. Soms werd er meteen gereageerd op het afspelen van de territoriumroep, maar niet altijd met de territoriumroep. Daarna kan het dan een tijd stil blijven en wordt pas bij de 3ekeer 3 x10 afspelen de territoriumroep gehoord. En blijkt de steenuil opeens vlak achter je te zitten, dus waarschijnlijk je continu geobserveerd te hebben. Gespitst op geluiden in de stille donkere nacht hoor je opeens ook veel andere speciale dingen, zoals overvliegende kraanvogels. Of een roerdomp, die ook lijkt te reageren op de territoriumroep.

Van het voor steenuilen geschikte gebied binnen gemeente Weert hebben we nu grofweg de helft geïnventariseerd. Totaal hebben we hier 22 territoria aangetroffen. Het onderzochte gebied blijkt redelijk dicht bezet te zijn, en het gaat hier dus goed met de steenuil.

Verder wilden we natuurlijk in het seizoen ook meteen starten met broedbiologisch onderzoek, maar we hadden zelf nog nul nestkasten hangen. Tijdens de inventarisatie hadden we echter op 5 plekken nestkasten gezien. Hiervan mochten we bij 3 het onderzoek doen. Later is daar een vierde nog bijgekomen. Deze waren alle 4 bezet met eieren of al jongen half april, dus maximale score. Bij één nest zelfs 7 eieren. Dat het echter allemaal niet vanzelf gaat hebben we bij de volgende controles ervaren. Van één nest kwamen de eieren niet uit. Het nest met 7 eieren bleek leeggeroofd door de steenmarter. En ook al zijn ze gezond en wel uitgevlogen, één van de geringde jongen werd kort na het uitvliegen teruggevonden als slachtoffer van het verkeer.

Naast bovenstaande activiteiten hebben we, om ons bestaan en onze activiteiten bekend te maken, over ons gepubliceerd op de site van de IVN en in ons informatieblad. Dit zorgde er meteen voor dat we gevonden werden door mensen van buiten de IVN en ook door mensen van de Gemeente. Het leverde een aantal nieuwe territoria op en/of bezette nestkasten. Met de Gemeente hebben we onze info t.a.v territoria gedeeld, aangezien deze nog niet beschikbaar was in de NDFF. En hebben we tevens kunnen spreken over 2 bouwkundige ontwikkelingen die de territoria van steenuilen aantasten. Hopelijk leidt dat er toe dat de correcte mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden.

Op dit moment zijn we bezig met de bouw van nestkasten. Door diverse mensen zijn deze besteld om op hun eigen terrein op te hangen, o.a. degene aan wie we advies hebben gegeven over een goede ophangplaats.

Het leuke aan het werk zijn de steenuilen, dat is natuurlijk waar het om begon, maar zeker zo leuk is het contact met alle mensen waar je mee te maken krijgt. De praatjes tijdens de inventarisatierondes en de mensen waar je komt voor het broedbiologisch onderzoek of voor advies over nestkasten. Iedereen is zeer begaan met de natuur en is er op zijn eigen manier mee bezig. Tevens willen ze vaak ook ondersteuning leveren aan de werkgroep, al is het maar het verlenen van toegang tot het terrein voor het onderzoek. Zo krijgen we ook nog een keer college van iemand waar we langs gingen voor advies over nestkasten, hoe het juridisch zit met de bescherming van de steenuil. We tasten nog een beetje in het duister wie nu welke verplichtingen heeft bij de uitvoering van de beschermende maatregelen. Goed om te weten wat je mogelijkheden voor acties zijn als je ziet dat regels met voeten getreden worden. En dat gebeurt heel makkelijk, bewust of onbewust.

Al met al was het een boeiend eerste jaar. We zijn benieuwd wat het nieuwe seizoen gaat brengen.

Remco Drevijn, IVN – UWG Weert

Nestkasten Steenuil

Verspreid over Limburg zijn ongeveer 1250 nestkasten geplaatst. Dat zijn er veel en het laat zien hoe actief en betrokken onze vrijwilligers zijn!

Een deel van deze nestkasten is door particulieren en werkgroepen in eigen beheer gemaakt. Een groot aantal nestkasten is echter afkomstig uit projecten waar de Steenuilenwerkgroep Limburg de laatste 10 jaar op verschillende manieren aan deelgenomen heeft. Een belangrijke partner bij al deze projecten was telkens de Stichting IKL.

De Stichting IKL is in 2021 failliet verklaard. Dit heeft onder andere tot gevolg dat het op dat moment lopende nestkastenproject niet voortgezet kon worden en dat toekomstige projecten, in elk geval met Stichting IKL, niet meer mogelijk zijn.
Voor toekomstige projecten zullen we dus op zoek moeten gaan naar andere partners.

Steenmarter worstelt zich door sluis (opgezet exemplaar van Albert Stevens - Twente)

Uit een peiling die in het najaar van 2021 is gehouden, blijkt in elk geval dat nogal wat werkgroepen behoefte hebben aan nestkasten. Het gaat hierbij om nestkasten die op nieuwe lokaties geplaatst kunnen worden en om het vervangen van oude en versleten kasten. Globaal gaat het om 150-200 nestkasten waar we behoefte aan hebben.
Zolang er geen sprake is van een project waarbij die nestkasten ter beschikking kunnen worden gesteld, zijn de werkgroepen gedwongen om de kasten in eigen beheer te maken. Een aantal werkgroepen is hier al mee bezig en een aantal zijn op zoek naar betaalbaar hout en iemand die de nestkasten kan maken. De ene keer lukt dat beter dan de andere keer.

Voor degenen die zelf nestkasten maken is op de volgende pagina van dit jaarverslag nog eens een bouwtekening van een ‘marterproof’ model toegevoegd. Inmiddels weten we dat het voor steenmarters erg moeilijk is om in die kasten te komen. Helemaal onmogelijk is het echter niet. Af en toe lukt het een (klein uitgevallen) steenmarter om toch door de sluis heen te komen.

Marterkraag

Daarom is het van belang dat de maten van de sluis goed aangehouden worden, dat betekent maximaal 8 cm tussenruimte in de sluis en ook 8 cm van onderkant dwarsschotje tot bodem kast. Op verschillende plaatsen wordt de sluis zelfs al een beetje (0,5 – 1,0 cm) kleiner gemaakt. Een ruimere sluis is echt ‘uit den boze’. De steenmarter zal dan geen enkele moeite hebben om de nestkast in te komen. Bij kasten die in solitaire bomen hangen is het ook een optie om op 1,5 meter van de grond rond de stam een stuk glad plastic (marterkraag) rond de stam van de boom te maken, zodat de marter niet meer de boom in kan klimmen.

Marterproof nestkast voor de steenuil

Steenuilen Werkgroep Drenthe i.s.m. Vogelwacht Uffelte e.o.

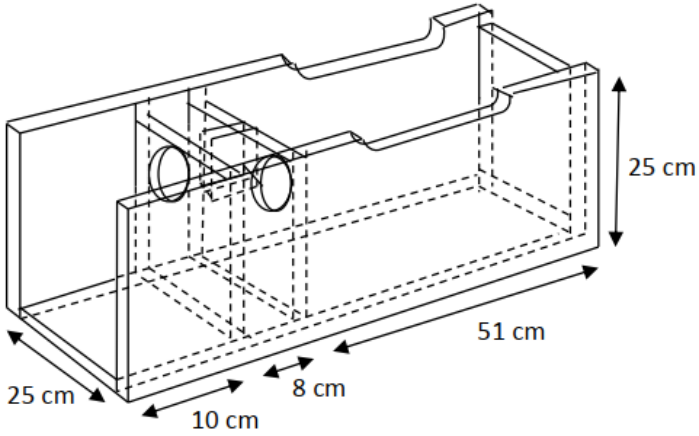

Uitgangspunten tekening marterproof nestkast steenuil, type Vemden:

- Uitwendige maten excl. deksel: lengte= 75 cm, breedte 29 cm, hoogte 27 cm.
- Dikte plaatmateriaal 2 cm (bij dunner materiaal wordt de broedruimte langer).
- Ruimte onder het anti-marterschotje is 8 cm.
- Diameter vliegopening is 6,7 cm.
- Aan beide zijkanten, achterkant en beide tussenschotten zit een gleuf (1,5 cm diep) net onder het deksel voor de ventilatie.
- Het deksel heeft wat speling voor goede ventilatie
- De maten in de tekening zijn binnenmaten (voorportaal 10 cm – tussenschot 2 cm – tussenruimte 8 cm – tussenschot 2 cm – broedruimte 51 cm – achterwand 2 cm)

Het dak is van multiplex bedekt met dakleer.

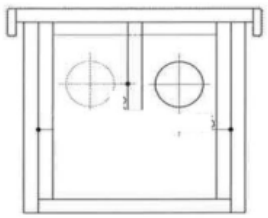

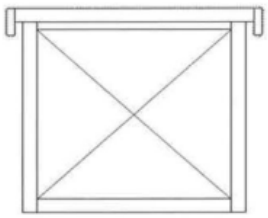

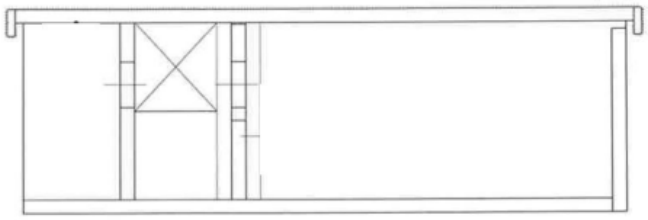

Afstand onderkant vlieggaten <> bodem is 10 cm

Afstand onderkant dwarsschotje <> bodem is 8 cm

Drie nieuwe ringers in Limburg

Het ringen van uilen, zowel adulte als juveniele, is een prima manier om meer informatie te krijgen over hun doen en laten. Het 'terugvinden' (dood of levend) van geringde vogels geeft ons informatie over bijvoorbeeld de reproductie, overleving, dispersie en partnertrouw. Zo zijn er natuurlijk nog een heleboel andere zaken waarvoor het ringen belangrijk is.
Om te mogen ringen is het verplicht om gecertificeerd te zijn.

In 2021 hebben drie Limburgers met succes de opleiding af kunnen sluiten. Zij mogen zich dus 'ringer' noemen en gaan binnen hun eigen werkgroep aan de slag. Dit is een prima ontwikkeling omdat daardoor taken onderling beter verdeeld kunnen worden en er uiteindelijk meer vogels geringd kunnen worden.

Proficiat met de certificering aan:
-Dirk Kerkhoff, IVN Maas en Niers
-Jos van den Broek, UWG Leudal
-Frank Meeuwissen, VWG Nederweert

Onderstaand een artikel van Jos van den Broek over zijn opleiding tot ringer.

Mijn naam is Jos van den Broek en ben afgelopen jaar geslaagd voor het ringerexamen .
Ik ben per 1 januari met pensioen gegaan als dierenarts. Ik heb gedurende mijn werkzame leven veel roofvogels en uilen in handen gehad, ook heb ik dus veel te maken gehad met fysiologie en de pathologie van deze dieren. Dit was voor het vogeltrekstation reden om mij een verkorte opleiding aan te bieden.

Na de goedkeuring van het vogeltrekstation ben ik mee gaan lopen met Geco Visscher en Frank Peters, allebei zeer gedreven en kundige opleiders.
De opleiding bestaat niet alleen uit het fysiek ringen van de uilen, ook alle aspecten eromheen komen aan bod.

Er wordt gekeken naar de locatie van de kasten, dit betekent dat er wel een uil moet zitten wil de nestkast bewoond worden. Geco doet dit d.m.v. het afspelen van geluid (territoriumroep) in het vroege voorjaar. Ook het contact met de perceeleigenaren is heel belangrijk, ook daar is veel uitleg noodzakelijk. Het enthousiast maken en houden van de eigenaren blijft belangrijk.
Als er een broedsel is aangetroffen dan wordt zoveel mogelijk het protocol van het broedbiologisch onderzoek gevolgd. Het broedbiologisch onderzoek is net als het ringen zelf essentieel om de populatie te kunnen monitoren. Meten is weten!
Over de jaren heen kunnen, op het oog onbeduidende, kengetallen veel zeggen over het wel en wee van de uilen.

Alleen dankzij het ringen kan men iets zeggen over het uitvliegen van de jonge steen- en kerkuilen, de jonge steenuilen vliegen slechts enkele kilometers van huis om zich te vestigen, de kerkuilen enkele tientallen kilometers.

Ik heb mijn praktische opleiding met goed gevolg afgesloten met een examen bij Frans Stam in Angerlo. Daarna heb ik nog een pittig theorie-examen mogen doen, maar ook dit is mij gelukt.
Ik wil mijn opleiders danken voor de vele uren die ze in mij geïnvesteerd hebben.

Waardoor kunnen uilen hun nek zo draaien?

UIL HEEFT HYPERELASTISCHE NEK

We herkennen de uil aan zijn grote starende ogen die je voortdurend in de gaten lijken te houden. Dat is best mogelijk, want met zijn extreem beweeglijke hals heeft deze roofvogel alles gezien!
De mens heeft 7 nekwervels; uilen, van de kleine steenuil tot de reuzengrote oehoe, hebben er maar liefst 14. Zo kunnen ze hun kop tot wel 270° (ofwel drie kwartslagen) draaien: naar links en rechts, maar ook loodrecht naar omhoog en omlaag. Zo'n elastische nek is niet alleen mooi meegenomen, het is ook een must voor het leven van onze uil. Zijn reusachtige ogen zitten namelijk onbeweeglijk vast in hun buisvormige oogkassen.
Wetenschappers zochten jarenlang naar een verklaring voor deze bijzondere gave en die is er nu ook. De halsslagaders van uilen hebben zich op zo'n manier aangepast dat de bloedtoevoer naar de hersenen niet onderbroken wordt, zelfs niet op maximale draaiing. Onderaan de schedel kan er een voorraad bloed aangelegd worden dankzij slagaders die geweldig wijd uitzetten. Daarbij komt nog eens dat de hoofdslagaders in het midden van de hals liggen, waardoor ze minder moeten uitrekken. Geen geheimen voor deze allesziener dus!

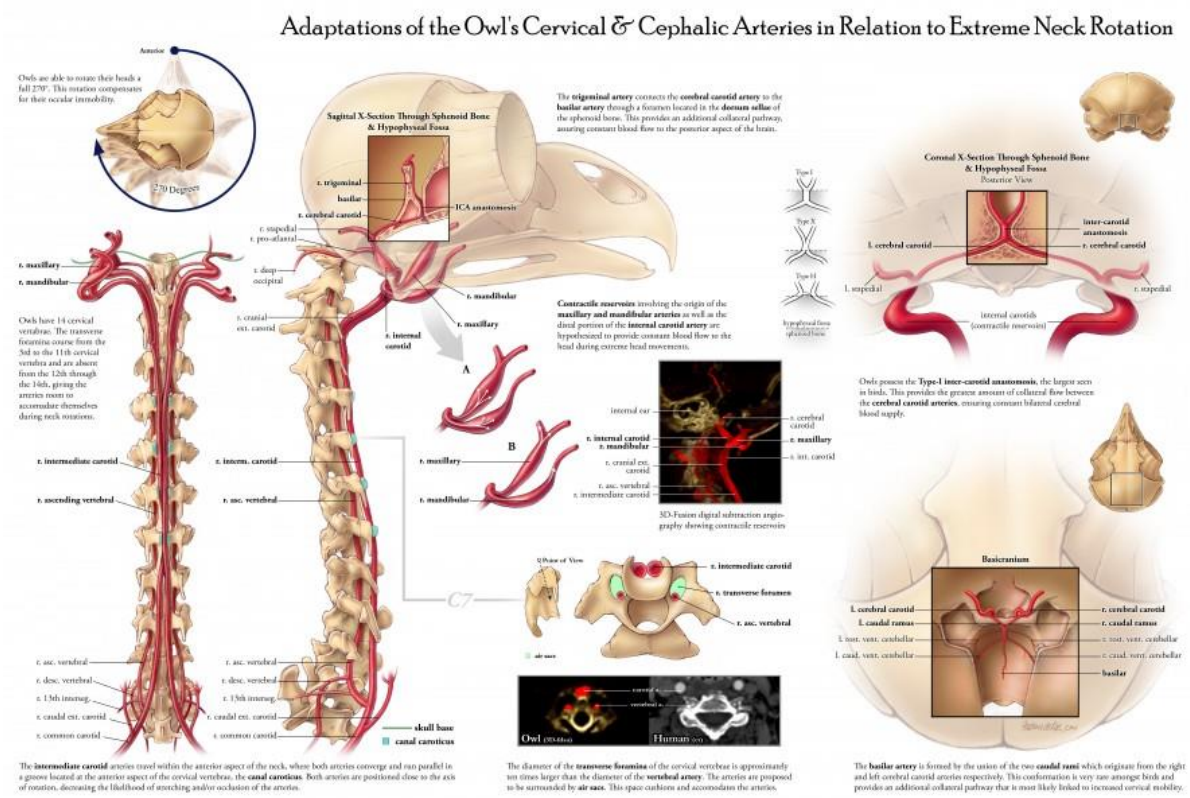

Onderzoek door: Johns Hopkins University
Uit: Onze Natuur, 29 november 2020

Uilenbescherming in de toekomst

"*Ik ben inmiddels bijna 80 en mijn maat is ver in de 70. Ik ga echt niet meer een ladder op om een nestkast te controleren….*" en "*We hebben onvoldoende tijd om (alle) nestkasten te controleren…*"
Het zijn uitspraken die ik, als coördinator van zowel SWL als KWL de afgelopen jaren, in allerlei varianten, veelvuldig heb gehoord.
Alle twee, de hoge leeftijd en tijdgebrek, hebben nadelige gevolgen voor de bescherming van kerk- en steenuilen; dat is nou net wat we niet willen.
Nestkasten worden minder vaak opgehangen, gerepareerd of schoongemaakt en de controles in het broedseizoen zijn minder intensief.
Dit levert minder informatie op. Informatie die nog steeds van groot belang is voor de bescherming van deze twee uilensoorten.

Gaan we ons hierbij neerleggen en constateren we dat het nou eenmaal zo is, of gaan we gezamenlijk proberen om hier iets aan te doen?
Wat mij betreft dat laatste.
Met een paar (soms vrij eenvoudige) maatregelen is al winst te boeken.

Als het gaat om leeftijd dan is aktie vereist.
Probeer via mond op mond reclame, via een artikeltje in een plaatselijke krantje, via social media of via contacten met (natuur-)verenigingen in je omgeving wat extra handjes te krijgen. Soms kan samengewerkt worden met een werkgroep in de buurt.

Vertel de verhalen die je meemaakt; dat is immers de beste reclame. De kans is groot dat je een paar mensen vindt die willen helpen.
Een paar werkgroepen hebben dit de afgelopen jaren al met succes gedaan. Goed voorbeeld doet goed volgen!

Gebrek aan tijd?
Ik begrijp heel goed dat niet iedereen een volwaardig broedbiologische inventarisatie uit wil/kan voeren. Onderdelen daarvan kunnen echter wel degelijk door iedereen gebruikt worden.
Als dit gedaan wordt, dan zal het helpen bij het verzamelen van zoveel mogelijk informatie, zonder dat dit veel extra inspanning kost.
Controleurs vaak niet wat ze in nestkasten kunnen verwachten. Is er een broedsel, zijn er eieren of misschien al jongen? Het is vaak een verrassing en dat zorgt ervoor dat een extra controle noodzakelijk wordt.
Door een goede planning zullen er veel minder verrassingen zijn.
Voor steenuilen geldt dat bij een 1e controle in de **eerste week van mei**, er over het algemeen een nest met eieren of een nest met kleine jongen wordt aangetroffen. Ook kan het zijn dat er geen broedsel is.
Al deze situaties geven volop mogelijkheden om een planning voor een volgend bezoek te maken.
Met die planning wordt voorkomen dat bij een controle bijvoorbeeld blijkt dat jongen al zijn uitgevlogen en dat een schatting moet worden gemaakt over het al dan niet succesvol uitvliegen van juvenielen.

Meer informatie over het plannen van bezoeken is te vinden in de **Handleiding broedbiologisch onderzoek steenuil**, hoofdstuk 1: "Een ideaal bezoekschema".
Ook voor kerkuilen geldt dat het verstandig is om een goed bezoekschema te hebben.
Een 1e bezoek **rondom 1 juni** is prima.
Deze datum kan, afhankelijk van de muizenstand wat wisselen. Hoe meer muizen, des te eerder beginnen de kerkuilen met het leggen van eieren en andersom. Juist omdat kerkuilen in de eifase erg gevoelig zijn voor verstoring, is het belangrijk om die 1e controle niet te vroeg te doen en…….uiteraard in de schemering en niet overdag! Vanaf 1 juni zijn er vaak al jongen en kunnen, aan de hand van de leeftijd van deze jongen, eventuele vervolgcontroles goed gepland worden.
Op de site van de **Stichting Kerkuilenwerkgroep Nederland** is hierover wat meer informatie te vinden.

Als we er met elkaar voor willen zorgen dat de bescherming van onze uilen ook in de toekomst door kan blijven gaan, dan gaan we ruim op tijd op zoek naar ondersteuning. Taken kunnen dan makkelijker verdeeld worden en…….vele handen maken immers licht werk.
Daarnaast helpt het enorm als we bij de controles zorgen voor een goede planning. Nestkast bezoeken leveren daardoor meer bruikbare informatie op, het kost minder inspanning en het maakt het geheel vaak nog plezieriger!
Op deze manier blijven al die vrijwilligers in Limburg een belangrijke bijdrage leveren aan de bescherming van deze mooie uilen. Een win-win situatie dus.
Als er behoefte is om eens samen naar mogelijkheden te kijken, neem dan contact op met Geco Visscher.

Poster: Neem deze maatregelen op uw erf!

In de bijlage van dit jaarverslag zit een poster die gemaakt is door het Brabants Landschap en het Netwerk Uilenbescherming Brabant.

Op de poster wordt aan de hand van foto's uitgelegd hoe een goed uilenbiotoop eruit ziet.

Voor zowel de kerkuil als de steenuil geldt dat een biotoop moet voldoen aan de 3 V's.
Deze staan voor Voedsel, Veiligheid en Voortplanting.
Dit betekent dat een uil in het biotoop voldoende voedsel moet kunnen vinden, een uil moet plekken hebben waar de kans op predatie door een bosuil, havik of steenmarter niet al te groot is en er moeten plaatsen zijn waar succesvol gebroed kan worden.
Pas als een biotoop daaraan kan voldoen, dan zal een uil zich daar gaan vestigen.

Op de poster is dat mooi in beeld gebracht.

Vrijwilligers die de poster willen hebben, bijvoorbeeld om bij erfbewoners af te geven, kunnen hiervoor contact opnemen met Geco Visscher.

Bijlagen

Broedbiologisch onderzoek Steenuil 2022

Broedplaatsgegevens			controleurs:			nestkaartnr:
locatienummer	atlasblok km hok	coördinaten				
locatienaam			nestplaats		habitat	
adres			nest		hoogte	
mailadres			nestomgeving	☐ boer	☐ woonerf	☐ anders, nl: ↓
telefoon			hoe gevonden			

Bezoeken			eieren				jongen		ouders		broedstadium nestkaartcodes E / N / C ; P		toestand nest				
bezoeknr.	datum	tijd	aantal eieren	*onbebroed*	*bebroed*	mvb score 0-4	aantal jongen	dode jongen	♂	♀	1	2	droog/schoon	nat/vies	ammoniakgeur	n ei verzameld	opmerkingen
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	

Aantal uitgevlogen jongen: Opmerkingen:

Gegevens adulten												
datum	ringnummer	geslacht			leef-tijd (kj)	ringdatum	broed-vlek	vlooien beten	vleugel-lengte	gewicht	cond itie	opmerkingen
		♂	♀	O								

Gegevens jongen	datum 1e ei - - 2022		datum 1e jng - - 2022		ringdatum jongen		ringersnummer:
	☐ berekend ☐ vastgesteld		☐ berekend ☐ vastgesteld		- - 2022		projectnummer VT:
datum	(ring)nummer of kenmerk	vleugel maat	gewicht	leeftijd	conditie-index	condi tie	opmerkingen

Prooiresten tijdens nestcontroles							
datum	prooisoort	toestand	gewicht	datum	prooisoort	toestand	gewicht

broedsucces	**Opmerkingen:**	STONE Steenuilenoverleg Nederland
moment van mislukking		Natuurpunt Steenuilenwerkgroep

STONE (NL) - www.steenuil.nl & Natuurpunt (BE) - www.natuurpunt.be/afdelingen/steenuilenwerkgroep © 2016

KERKUILENWERKGROEP NEDERLAND

Werkgroep: Jaar: 2022
Naam:
Adres:
Woonplaats:
Tel.
E-mail:

NESTPLAATSGEGEVENS

Is deze nestplaats sinds 1976 eerder bezet geweest? JA / NEE * Atlasblok: ……..

Naam **: ……. Amersf. Coord:……

Adres **:

Plaats **: Postcode **:

Nesttype *:
KB 24 kast tegen buitenmuur
KG 25 kast in gebouw
KP 29 kast tegen binnenmuur zonder pijp
KZ 30 idem met pijp
UI 36 uilenbord of duivenhok
Anders, nl. # ……..

Gebouwtype *:
HZ 9 boerderij, hooizolder
KT 13 kerktoren
KZ 14 kerkzolder
SD 18 schuur met invliegopeningen
SG 19 gesloten schuur
SK 22 kapschuur
WB 29 woonhuis
XX 34 niet in gebouw
Anders, nl. # …… ..

Bedrijftype *:
BA 2 akkerbouw
BG 5 gemengde landbouw
BT 8 tuinbouw
BV 9 veeteelt
GO 12 graanopslag
NB 15 natuurbeheer–bosbouw
VU 22 vuilstort
XX 24 niet nabij bedrijf
anders, nl. # …….

Bijzonderheden (i.p.v. oude kast) Kast aanwezig sinds …

BROEDGEGEVENS

Heeft op deze nestplaats dit jaar al eerder een broedsel plaatsgevonden? JA / NEE

Aantal uitgevlogen jongen : ☐ Op welke wijze is het aantal jongen bepaald * :
……..
1 jongen geringd of een of meer jongen jonger dan 4 weken
2 jongen alle ouder dan 4 weken en jonger dan 51 dagen
3 aantal uitgevlogen jongen buiten het nest geteld
4 bijna vliegvlugge jongen in het nest (min.1 jong > 51 dgn)

Naam ringer : …… Ringernr : …… Aantal jongen geringd : ……
Waarnemingen ***

Eieren (ei):
Niet uit (nu):
Jongen (jm):
Uitgevl. (juv):
Dood (j †):

* omcirkelen of aankruisen hetgeen van toepassing is. (Of tekst markeren. grijs)
** eigenaar / gebruiker gebouw (eventueel kan worden volstaan met atlasblok of amersfoort coord.en landelijk volgnummer)
*** alle controle data+gegevens (aantal eieren en jongen, vleugellengte, dode jongen, niet uitgekomen eieren,bijzonderheden.
# zie de volledige lijst met code's

Neem deze maatregelen op uw erf!
Help de uilen beschermen
Fruitboomgaard
Knotwilg
Muizenruiter
Struweelhaag
Graankruidenrand
Steenuilvriendelijke drinkbak
Takkenril
Amfibieënpoel
Bloemrijk grasland met sinusbeheer
Uitkijkpost
Fotografie: M. Renes, J. Sloothaak
natuur dichtbij huis
Brabants Landschap
Coördinatiepunt Landschapsbeheer
Netwerk UILEN BESCHERMING BRABANT
Meehelpen met beschermen?
Ga naar: www.brabantslandschap.nl/zelf-aan-de-slag/vrijwilliger-worden